

Årsmelding 2023

Villrein, Leirsjøetelet, Lesja kommune, foto: Bjørn Rangbru

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

1. Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder

Villreinnemnda er en offentlig nemnd hvor medlemmer og varamedlemmer er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter forslag fra hver kommune som har villreinareal. Villreinnemndenes hovedoppgaver er å:

- Godkjenne fellingskvoter for det enkelte år etter forslag fra rettighetshaverne
- Godkjenne bestandsplaner utarbeidet av rettighetshaverne i et villreinområde (villreinutvalgene)
- Fordele midler til villreintiltak
- Være høringsinstans i saker som berører arealbruken i villreinens leveområde
- Bidra til at kunnskapen om villreinens leveområder styrkes

Nemndene har en fireårig funksjonsperiode som følger kommunevalgperioden. Nemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder ble konstituert i 4. februar 2020. Representantene fra Dovre kom inn noe senere. For Tynset ble byttet medlem i 2021. Nemnda har hatt følgende sammensetning i 2023:

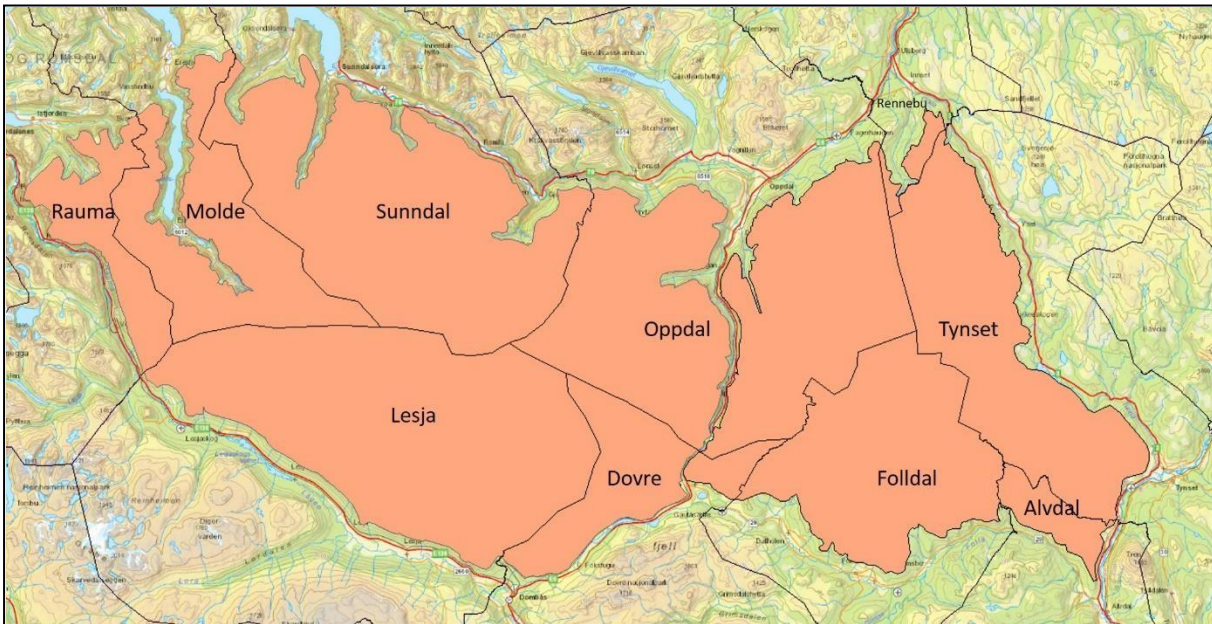
Kommuner	Medlemmer	Varamedlemmer
Alvdal	Olov Grøtting	Arne Dagfinn Øynes
Dovre	Marius Voll	Gunn Jane Ulekleiv
Folldal	Bente Fossum	Frode Brendryen
Lesja	Eirik Sæther	Anne Matre
Molde	Toril Melheim Strand (Nestleder)	Stig Arild Arvesen
Oppdal	Håkon Eldar Nordseth	Ingrid Husdal Dørum
Rauma	Reidar Brude	Magnhild Vik
Rennebu	Per Arild Thorsen	Kari Aftreth
Sunddal	Olav Søderberg (Leder)	Astrid Sæter
Tynset	Margrete Sundberg Rusten	Ola Engen

Sekretærer i 2023 har vært Statsforvalteren i Trøndelag ^{v/}Bjørn Rangbru, Simon Heier, Gry Tveten Aune og Signe Jørgensen.

2. Virkeområde og aktivitet

Villreinnemndas ansvarsområde er både Snøhetta villreinområde og Knutshø villreinområde. Villreinområdene har areal i 3 fylker og 10 kommuner. I Snøhetta er det to delstammer; øst og vest.

Figur 1 Kart som viser Snøhetta og Knutshø villreinområdes utbredelse

Villreinnemnda har protokollført 53 saker i 2023. Sakene er behandlet i fire digitale møter, to e-postbehandlinger, og to fysiske møter:

- Sak 1-6, Digitalt møte - 25.01.2023
- Sak 7-16, Digitalt møte - 07.03.2023
- Sak 17-27, Fysisk møte - 17.04.2023
- Sak 29*-31, Fysisk møte - 31.05.2023
- Sak 32-38, E-postbehandling - 29.06.2023
- Sak 39-48, Digitalt møte - 07.09.2023
- Sak 49-54, Digitalt møte og e-postbehandling - 16.10.2023

*Av en inkurie så gikk man rett til saksnummer 29 fra saksnummer 27.

Villreinnemndet sine fagdager ble holdt på Beitostølen 31.05. – 01.06.2023. Flere fra nemnda, samt sekretariatet deltok. Det årlige dialogmøtet mellom villreinnemnda og villreininntvalgene for Snøhetta og Knutshø ble holdt på Oppdal den 04.12.2023.

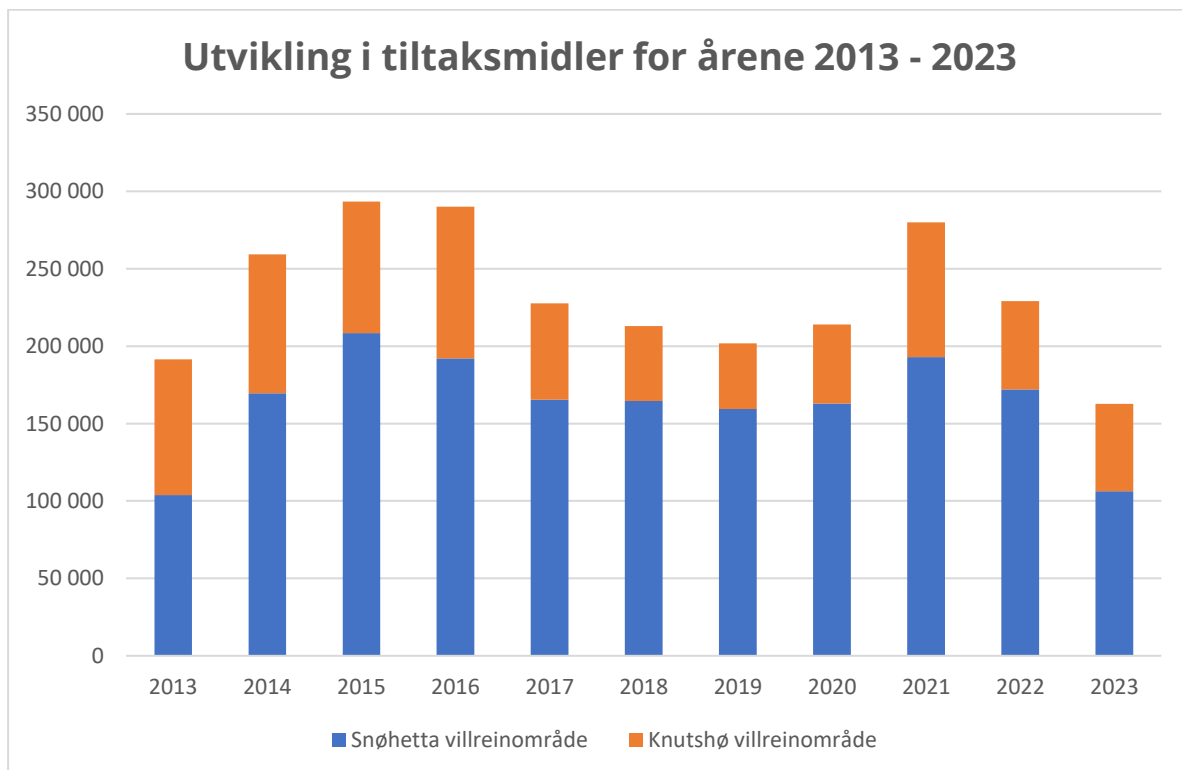
Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø

Fordeling av tiltaksmidler

I 2023 var det ramme på kr 162 730,- tilgjengelig til villreintiltak i Snøhetta og Knutshø villreinområder. Nemnda behandlet 2 søknader om tilskudd og gjorde følgende fordeling:

Søker	Navn eller beskrivelse på prosjekt eller tiltak	Søknadssum	Vedtak
Snøhetta villreinutvalg	Tiltak iht. bestandsplan m.m.	115 000	106 280
Knutshø villreinutvalg	Tiltak iht. bestandsplan m.m.	100 000	56 450
Totalt		215 000	162 730

Miljødirektoratet krever inn fellingsavgift for felt villrein. Midlene returneres som tilskuddsmidler til villreinområdet påfølgende år. Størrelsen på beløpet endres i samsvar med felte villrein, og sats på fellingsavgift. Beløpet til fordeling i 2023 er det laveste på mange år (figur 2).

Figur 2 Utvikling i tilgjengelige tiltaksmidler for Snøhetta og Knutshø villreinområder årene 2013 - 2023.

3. Bestandsforvaltning

Snøhetta villreinområde

Snøhetta villreinområde er delt i to villreinvald, «Øst» og «Vest». Utvalget har utarbeidet en driftsplan som er godkjent for perioden 2019-2023. Det er her en målsetning å beholde vinterstammen på 2200 dyr +/- 10 % i østområdet, og å øke opp til 800 dyr +/- 10 % i vestområdet. Minimumstillingen i 2023 viste minst 1407 dyr i øst og 317 i vest.

Vinteren 2023 ble det registrert 1407 dyr under minimumstilling for østområdet. Beregning av vinterstamme 2024 viser omtrent 1650 dyr (øst)¹. Kvoten for 2023 var i Snøhetta øst 500 fellingstillatelser med en kvotesammensetning på 10 % fritt dyr, 15 % klufbuk, 20 % simle/ungdyr, og 55 % kalv.

Vinteren 2023 ble det registrert 317 dyr under minimumstilling for vestområdet. Beregning av vinterstamme for 2024 viser omtrent 350 dyr (vest)¹. I Snøhetta vest var det 80 fellingstillatelser med en kvotesammensetning på 10 % fritt dyr, 10 % klufbuk, 5 % simle/ungdyr, 75 % kalv.

Fellingsresultater 2023

Tabell 1. Viser antall felte villrein fordelt og prosentvis fordeling i kjønns- og alderskategori, Snøhetta øst og vest høsten 2023.

Snøhetta øst	Kalv		1,5 år		Eldre		Sum
	Bukk	Simle	Bukk	Simle	Bukk	Simle	
Kvote = 500							
Antall	31	30	11	7	71	56	206
Prosent av felte dyr	15	15	5	3	34	27	41

Snøhetta vest	Kalv		1,5 år		Eldre		Sum
	Bukk	Simle	Bukk	Simle	Bukk	Simle	
Kvote = 80							
Antall	3	2	2	0	7	7	21
Prosent av felte dyr	14	10	10	0	33	33	26

¹ Tall fra Snøhetta villreinutvalg fra dialogmøtet med villreinemnda den 04.12.2023.

Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø

Knutshø villreinområde

Knutshø villreinområde er ett villreinvald. Utvalget utarbeidet en ny bestandsplan som ble godkjent for perioden 2023-2027. Det er her en målsetting med en vinterstamme på 1500 dyr. Vinteren 2023 ble det registrert 1200 dyr under minimumstillingen. Beregnet vinterstamme viste 1341 dyr. Det var dermed et visst samsvar mellom beregning og minimumstilling².

Kvoten i Knutshø villreinområde var på 395 fellingstillatelser. 375 av disse med en fordeling på 60 % kalv, 20 % simle/ungdyr, og 20 % fritt dyr. De øvrige 20 dyrene ble tildelt som etter samme fordeling, med 10 dyr til hvert av jaktfeltene Fåset og Naustervorda.

Fellingsresultater 2023

Tabell 2 Viser antall felte villrein fordelt og prosentvis fordeling i kjønns- og alderskategori, Knutshø høst 2023.

Knutshø	Kalv		1,5 år		Eldre		Sum
	Bukk	Simle	Bukk	Simle	Bukk	Simle	
Kvote = 395							
Antall	44	52	6	7	56	57	222
Prosent av felte dyr	20	23	3	3	25	26	56

² Oppsyns- og fellingsrapport for villreinjakta 2023 – Knutshø villreinutvalg

4. Forvaltning av leveområdene

Oppsummering av saker om arealforvaltning og motorisert ferdsel som har vært til behandling i nemnda:

3-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Tynset kommune for detaljregulering av Losgård hyttegrend på Savalen. Nemnda pekte på den samlede belastningen rundt Savalen, samt at Savalen allerede har en stor tomtereserve. Nemnda mente derfor at det ikke var avgjørende å godkjenne ytterligere tomter de nærmeste årene. Nemnda ba også kommunen om å utsette behandlingen til etter stortingsmelding om villrein og tiltaksplan for Knutshø villreinområde foreligger.

9-2023: Villreinnemnda leverte et innspill til revisjon av forvaltningsplaner for verneområder på Dovrefjell. Generelt kan innspillet oppsummeres med at i dag er mange ferdselsaktiviteter som skaper utfordringer med forstyrrelser av villreinen. Det gjelder særlig der det er trekkområder. Generelt er veisystemene en årsak til at det blir forstyrrelser langt inne i villreinområdet. Og som en generell anbefaling bør det arbeides for å regulere ferdsel på veier. Vinterbrøyting av veier kan også skape utfordringer. Eksempler på aktiviteter som er eller kan bli utfordrende er kiting, topptur, og sykling. Villreinnemnda anbefalte også at vernemyndighetene ikke tilrettelegger for ytterligere utbygging som øker ferdsel og at villreinhensyn bør veie tungt i avgjørelser.

10-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Dovre kommune om en dispensasjon for å utvide en fritidsbolig og bygging av en terrasse ved Hågåsetra. Villreinnemnda frarådte kommunen å innvilge dispensasjonen til å utvide fritidsboligen med ca. 30 m², med bakgrunn i den dårlige tilstanden til Snøhetta villreinområde. Vurderingen til nemnda var at utvidelser av fritidsboliger kan tilrettelegge for økt overnattingskapasitet med påfølgende økt ferdsel i fjellområdene. Effekten fra denne ene fritidsboligen er ikke så stor, men med tilsvarende praksis for andre fritidsboliger i området, vil den samlede effekten av ferdsel og forstyrrelse av rein kunne bli betydelig.

11-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Alvdal kommune om en etablering av Måna solkraftanlegg. Villreinnemnda vurderte at tiltaket lå utenfor biologisk leveområde for villrein. Videre at tiltaket ikke vil øke menneskelig aktivitet inn i villreinens leveområde. Tiltaket ble vurdert til å ikke ha negativ effekt på villreinen i Knutshø og villreinnemnda hadde derfor ingen merknad til tiltaket slik det forelå. Det ble likevel påpekt at en eventuell utvidelse inn mot villreinens leveområde kan være utfordrende.

12-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Fолldal kommune om en dispensasjon til å ta ned gammel bu og sette opp ny bu. Årsaken er at bua ligger værutsatt til og at det er målt for høy fuktighet i tømmeret. Villreinnemnda mente at det primært burde gjøres ei ny vurdering om hytta kunne sikres med kledning og tørkes opp. Transportbehov og graden av forstyrrelser ved gjennomføring av tiltak måtte også vurderes. Villreinnemnda forutsette også at tiltak ble gjennomført på vinterføre eller ved helikoptertransport i perioder uten villrein i området.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

13-2023: Villreinnemnda mottok varsel om oppstart av arbeid med detaljreguleringsplan for Mattishåggåsætra i Oppdal kommune. Villreinnemnda mente at det måtte utarbeides en faglig utredning for å ha et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om hvordan planforslaget vil ha innvirkning på reinen. Antatt ferdsel fra fritidsboligene opp på Soløyfjellet både sommer og vinter, antatte forstyrrelser på rein, og antatt samla negativ belastning for reinens bruk av Soløyfjellet, burde være sentralt i utredningen. Nemnda påpekte også at de ønsket å få reguleringsplanen på høring.

14-2023: Villreinnemnda kom med en høringsuttalelse til søknad fra Høgskolen i Innlandet om dispensasjon til kjøring av snøskuter i tilknytning til forskning på fjellrype i Folldal kommune. Nemnda vurderte at de skisserte aktivitetene vil kunne forstyrre rein. Utover seinvinteren er reinen særlig sårbar, og det vurderes som uheldig med forstyrrelser. Ut fra tilstanden til reinen i Knutshø, føre var vurderinger, og foreliggende registreringer av reinens bruk av arealene, mener nemnda at det ikke bør tillates bruk av snøskuter i forbindelse med prosjektet innenfor villreinområdet.

15-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Folldal kommune om en dispensasjon fra kommuneplan til restaurering og tilbygg til seterstue. Villreinnemnda vurderte at utvidelsen skulle brukes til oppholdssted for lagring av utstyr og at det ikke skulle legges opp til utvidelse av overnattingskapasitet. Villreinnemnda hadde ingen merknad til saken.

19-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt kommuneplanens samfunnsdel 2023-2035 på en høring fra Folldal kommune. Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø vurderte det som positivt at det i samfunnsdelen, under mål og strategier, var et punkt om å ta vare på villreinen. Oppfølgingspunktene *«nye områder for bebyggelse skal etableres i tilknytning til eksisterende infrastruktur, har ikke større reserve av planlagte hytteområder i kommuneplanens arealdel enn det er behov for, tillater ikke ny spredt fritidsbebyggelse»*, ble støttet. I tillegg anbefalte nemnda at det ble innlemmet et nytt strekpunkt under 6.2: *«Villreininteresser skal vektlegges i dispensasjonssaker i villreinområdet, eller i områder som påvirker villreinområdet.»*

20-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Folldal kommune om en dispensasjon til å rive et uthus og erstatte det med et nytt på Storvollen. Villreinnemnda vurderte at det var et behov for å erstatte dagens bygning med en ny. Den nye bygningen ville ha samme areal, og ville ikke medføre økt overnattingskapasitet og ferdsel. Bygningen skulle fortsatt benyttes som lager. Villreinnemnda hadde ingen merknad til saken.

21-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Folldal kommune om en dispensasjon til oppføring av løe på Knuthovdsetra. Villreinnemnda vurderte at den nye bygningen ville ha samme areal som den forrige løen, og ville ikke medføre økt overnattingskapasitet og ferdsel. Bygningen skulle benyttes som lager. Villreinnemnda hadde ingen merknad til saken.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

26-2023: Villreinnemnda kom med innspill til anbefalte tema for tiltaksplanarbeidet i begge villreinområdene. Deriblant tema om arealforvaltning og motorferdsel. Nemnda pekte på mye ferdsel i langs veier i barmarksperioden som forstyrrer reinens trekk og arealbruk. Det ble pekt på antall motorferdseltillatelser i noen områder er for høyt. Nemnda pekte videre på at arealutbygging leder til menneskelig aktivitet i fjellet og at dette er vurdert som en av flere årsaker til den manglende måloppnåelsen i kvalitetsnormen.

30-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Oppdal kommune om en dispensasjon på en fritidsbolig ved Orkelsjøen. Villreinnemnda var ikke vedtaksfør i møtet. De som møtte, mente at en utvidelse av fritidsboligen ville tilrettelegge for økt overnatting med påfølgende ferdsel i fjellområdene. De ba også om at saken kunne utsettes til at ny stortingsmelding for villrein foreligger.

31-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Oppdal kommune om en dispensasjon på en fritidsbolig ved Orkelsjøen. Villreinnemnda var ikke vedtaksfør i møtet. De som møtte, mente at en utvidelse av fritidsboligen ville tilrettelegge for økt overnatting med påfølgende ferdsel i fjellområdene. De ba også om at saken kunne utsettes til at ny stortingsmelding for villrein foreligger.

34-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Lesja kommune om en fasadeendring på et naust (sette inn vindu) ved Strålsjøen. Villreinnemnda hadde ingen merknad til saken, under forutsetning av at vinduet tildekkes når det ikke er i bruk.

35-2023: Oppføring av tilbygg til fritidsbolig i Torbudalen. Saken ble ikke sendt på høring til verken villreinnemnda eller villreinutvalget. Villreinnemnda var sterkt kritiske til å gi tillatelse til utvidelse i dette området da det ville kunne føre til økt bruk av hytta, noe som ville kunne redusere villreinens trekkmuligheter, samtidig som det er en fare for presedens for resten av hyttene i samme område. Hytteeier luftet muligheten om å flytte hytta 3,5 km tilbake mot Eikesdal. Nemnda anbefalte at man utforsket denne muligheten nærmere og ville se positiv på et slikt tiltak som ville flytte hytta utenom villreinens trekkområder.

36-2023: Direktoratet for mineralforvaltning har periodisk tilsyn ved dam Røstvangen. De søkte om tillatelse til motorisert ferdsel i utmark med ATV for å gjennomføre jobben. Det var snakk om en dags jobb, tur/retur. Villreinnemnda hadde ingen merknad i saken, under forutsetning at det tas mest mulig hensyn til villrein når turen gjennomføres.

37-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Lesja kommune om en dispensasjon til å sette opp en istandsetting/oppføring av fjellbu. Nemnda vurderte at dette var en eldre bu som skulle settes opp på samme sted og med samme størrelse. Villreinnemnda hadde ingen merknad til saken, under forutsetning om at det ble tatt mest mulig hensyn til villrein ved transport av materialer, ved riving og bygging.

38-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Dovre kommune om oppføring av ladestasjoner til biler ved Hjerkinns hus. Nemnda frarådte etableringen da det kunne skape mer ferdsel og fotgjengere i nærområdet.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

41-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Oppdal kommune om kommunedelplan naturmangfold 2023-2033. Nemnda var positiv til at kommunen hadde et stort fokus i planen på ivaretagelse av villreins behov. Villreinnemnda anbefalte at kommunen justerte handlingsplandelen og innlemmet følgende i strategidelen:

- Kommunen må i vurderingen av utvidelse av hytter og annen utbygging vurdere tilgjengelig kunnskap opp imot påvirkninger og samlet belastning. Det vil si at kommunen må vekte ny kunnskap foran likebehandling i framtidig arealforvaltningen. Villreininteresser bør vektlegges tungt i dispensasjonssaker, eller i områder som påvirker villreinområdet.
- Kommunen bør tilstrebe å få til et regionalt samarbeid om arealforvaltning og motorferdsel i villreinområdene.
- Kommunen bør ha oppfølging av tiltaksplaner som et 'løpende' tiltak i handlingsplanen.

43-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om detaljplan for grunnundersøkelser og uttak av stein i forbindelse med rehabilitering av dam Fundin og dam Marsjø i Folldal kommune. Tre av de fire lokalitetene som ble vurdert til grunnundersøkelser og prøveboring ligger i Knutshø villreinområde. Villreinnemnda vurderte det som svært viktig å begrense trafikk og aktivitet i villreinområdet generelt, og gjennom sårbare trekkområder spesielt. Aktivitet i forbindelse med grunnundersøkelser og prøveboring, samt istandsetting av berørt terreng og arrondering, ville ikke være vesentlig negativ. Omfanget av aktiviteten ville være begrenset, men resultatene av undersøkelse/-r kunne bety at omfanget ble vesentlig negativt for en presset villreinstamme.

Nemnda anbefalte at grunnboringen burde unngås i perioden 20. august til 15. september som er en periode med mye stress og hvor reinen har behov for mye areal å bevege seg på. Av alternativene anbefalte nemnda lokaliteten «Uppehovda».

Villreinnemnda var sterkt kritiske til at høringen kun var begrenset til grunnundersøkelsene. Følgende av valg av alternativene er svært ulike og med forskjellige hensyn. Nemnda forventer derfor at det gjøres grundige konsekvensutredninger av det/de alternativene man velger å gå videre med, og at villreinnemnda får muligheten til å uttale seg.

44-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Sunndal kommune om utbedring av en sti og motorisert ferdsel i sammenheng med utbedringen. Villreinnemnda frarådte en utbedring av stien innenfor villreinområde. Nemnda var av en oppfatning av at utbedring av stier vil føre til økt ferdsel. Å legge til rette for økt ferdsel gjennom en trekkpassasje i et villreinområde som gjennom kvalitetsnormen kom ut som dårlig (rød) var nemnda sterkt kritiske til. Det samme gjaldt aktivitet med motorisert ferdsel som nemnda mente at burde holdes til et absolutt minimum.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

45-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Folldal kommune om en søknad om et masseuttak ved Markbulidammen. Villreinnemnda vurderte at plasseringen av masseuttaket var ok. Massene skulle knuses og bearbeides på stedet, og dette vil medføre en del aktivitet i villreinområdet som kunne forstyrre villreinen. Det ble ansett i dette tilfellet som positivt, at massene knuses og lagres nært vegnettet der det skal brukes. Det kunne bety mindre trafikk og aktivitet i andre, og mer sårbare områder. Nemnda påpekte at reinen bruker områdene nord for Markbulidammen i jakta, og anbefalte at tiltaket ble gjennomført etter villreinjakta for å unngå kumulative effekter. Nemnda anbefalte også at det ble satt opp en plan for opprydding og revegetering av masseuttaket før igangsettelsen.

46-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Alvdal kommune om en søknad om et masseuttak til egen gårdsveg ved Holbekkmyra. Villreinnemnda hadde ingen merknad til saken. Dette med bakgrunn i at aktiviteten skulle foregå utenfor tider hvor villrein befinner seg i nærheten, at aktiviteten skulle skje i en begrenset tidsperiode, at det skulle brukes til vedlikehold av egen gårdsveg, at aktiviteten skulle skje uten knuse/bearbeidingsvirksomhet og at det var en plan for tilbakeføring.

47-2023: Villreinnemndas innspill til stortingsmelding om villrein. Innenfor temaet arealforvaltning så mente Villreinnemnda at tiden er inne for å stanse utbygging innenfor villreinområder. Det burde også gjelde de utvidelser av eksisterende hytter. I tillegg bør man være restriktiv i randsonene til villreinområdene. Selv om utbyggingen foregår utenfor så vil en del av bruken foregå innenfor villreinområdet.

Fra overordnende myndigheter ansvarliggjøres kommunene for utbygging i villreinområder. Nemnda påpekte at kommunene presses mellom å ta hensyn til villrein og næringsutvikling og befolkningsvekst. For flere av kommunene rundt Snøhetta og Knutshø så betyr dette hytteutbygging. Kommunene havner da i en situasjon der de konkurrerer med hverandre om mulige hytteiere og turister.

51-2023: Villreinnemnda mottok en høring fra Lesja kommune angående søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for masseuttak og knusing av grus til drift og vedlikehold av Dalsidevegen i Lesja kommune. Området er tidligere benyttet som et masseuttak og ligger rett ved annen infrastruktur. Massene skulle knuses og bearbeides på stedet, og dette kunne medføre en del aktivitet i villreinområdet som kunne forstyrre villreinen. Det i dette tilfellet ansett som positivt at massene ble knust og lagret nært vegnettet der det skulle brukes. Villreinnemnda hadde ingen merknad til saken.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

52-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Oppdal kommune om en dispensasjon til å sette opp et tilbygg til seterstue i Dindalen. Nemnda vurderte at tilbygg og utvidelser av fritidsboliger kunne tilrettelegge for økt overnattingskapasitet med påfølgende økt ferdsel i fjellområdene. Betydningen av dette tilbygget alene ville ikke være stor, men med tilsvarende praksis for alle fritidsboliger i området, vil den samlede effekten av ferdsel og forstyrrelse av villrein kunne øke betydelig. Med bakgrunn i dette og at det var lagt opp til en vesentlig økning i bygningsmassen og bruksarealet, så frarådde villreinnemnda at kommunen skulle innvilge en dispensasjon.

53-2023: Villreinnemnda fikk tilsendt en høring fra Lesja kommune på en søknad om å gjøre Kongelbergløypa til en trasé etter noen års bruk gjennom et prøveprosjekt. Villreinnemnda frarådde at kommunene skulle innvilge søknaden på det sterkeste. Det ble påpekt at det siden prøveprosjektet startet har det tilkommet ny informasjon om tilstanden til villreinområdet. Nemnda påpekte at nå lyste det rødt og menneskelig aktivitet har gjort at tålegrensen for villreinen allerede nådd. Tilrettelegging av skiløyper innenfor villreinområdet vil tilgjengeliggjøre villreinfjellet i større grad, og føre til at flere personer bruker områder som kommer i konflikt med villrein.

5. Verktøy og kunnskapsgrunnlag

Kvalitetsnormen og nye kart

Kvalitetsnormen for villrein ble vedtatt sommeren 2020. Målet med kvalitetsnormen er å beskrive tilstanden til villreinen i villreinområdene. Våren 2022 ble klassifiseringen av de ti nasjonale villreinområdene ferdigstilt. Ingen av ti områdene ble vurdert til grønn, og god tilstand. Snøhetta og Knutshø villreinområde ble røde med dårlig kvalitet.

Klassifiseringen gir tydelige signal på hvilke faktorer som er de største utfordringene i hvert enkelt villreinområde. Kvalitetsnormen for villrein består av tre delnormer, med hver sine måleparametere; 1. bestandsforhold, 2. lavbeiter, 3. leveområde og menneskelig påvirkning. Til delnorm 3 «leveområde og menneskelig påvirkning» ble det i 2021 utarbeidet nye kart for funksjonsområder og fokusområder i både Snøhetta og Knutshø villreinområder.

Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Snøhetta finnes her:

<https://storymaps.arcgis.com/stories/915d4ffe90c14e06b4ab3b211d687655>

Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Knutshø finnes her:

<https://storymaps.arcgis.com/stories/47018cd656984a4aa78ac22737ca8779>

NINA har utarbeidet et interaktivt digitalt kart over villreinområdene, som illustrerer landskapet sett fra villreinens perspektiv. Kartene beskriver kvaliteten på ressursene og barrierer/hindringer for bevegelse.

Kartene finnes her: [ReindeerMaps - MODULE 1 - VIEW MAPS \(google.com\)](#)

Snøhetta og Knutshø

I både Snøhetta og Knutshø villreinområder er det opprettet store verneområder med formål å ivareta en viktig del av leveområdet til villreinen i Snøhetta og Knutshø villreinområder. I tillegg er det opprettet en regional plan for Dovrefjellområdet hvor begge villreinområdene er innlemmet som nasjonale villreinområder.

Både Knutshø og Snøhetta villreinområder har utarbeidet planer for forvaltning av villreinstammene (Snøhetta: «Driftsplan 2019-2023», Knutshø: «Bestandsplan for Knutshø villreinområde 2023-2027»). Snøhetta skal revidere sin bestandsplan i 2024.

Det ble i november 2023 utarbeidet en prosjektbeskrivelse fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) for et nytt merkeprosjekt for Snøhetta og Knutshø villreinområder.

Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø

Vurdering av tilstand – Snøhetta villreinområde

Resultatene fra minimumstillingen som ble gjennomført vinteren 2023 viste minimum 317 dyr i Snøhetta vest og minimum 1407 dyr i Snøhetta øst. Med en beregnet vinterstamme på 1650 dyr så er bestanden i øst lavere enn målet i bestandsplanen. Det samme gjelder vestområdet hvor den beregnet vinterstammen er på 350 dyr av et mål på 800 dyr. Samtidig er det en del dyr som er blitt borte i vest, og forvaltningen mister at det er en «lekkasje» av dyr fra vest til øst. Disse dyrene går sammen med andre flokker i øst og trekker ikke tilbake fra øst til vest.

Tidligere nasjonalt initiert vannkraftutbygging langs aksene Dalsida–Torbudalen har kraftig redusert villreinens trekkmuligheter mellom viktige funksjonsområder. Det å forbedre sesongtrekket mellom sommerbeiter i vest og vinterbeiter i øst er et overordnet mål, og det er viktig at potensielle trekkområder skjermes mot nye irreversible utbygginger og eller økt ferdsel som kan hindre en forbedring av trekket. Det er i kvalitetsnormen for villrein utpekt flere fokusområder langs aksene som peker på utfordringer knyttet til trekkpassasjer og arealunnavvikelse.

På Hjerkinplatået er det utfordringer knyttet til ferdsel som kan hindre reinen i å gjennomføre rotasjonstrekket mellom sesongbeiter. På Snøheimveien er det innført et regime som frakter folk i buss forbi viktige vandringsområder for rein. Ferdsele i området har økt og er i dag så omfattende at den påvirker villreinens vandringsmuligheter. Det er viktig å følge med på reinens bruk av områdene på Hjerkinplatået. Det er også her utpekt fokusområder knyttet til arealunnavvikelse og trekkpassasjer.

Andelen kalv i Snøhetta har vært mellom 45-50 per 100 simle/ungdyr de siste 20 årene. I 2023 ble det registrert 49,2 kalv per 100 simle/ungdyr i østområdet. Dette er betydelig opp fra 2022 hvor det var registrert 32,6 kalv per 100 simle/ungdyr. For vestområdet har vi ikke gode nok data tilgjengelig via hjorteviltregisteret.

Hjorteviltregisteret viser veide slaktevekter på kalv fra 2023. Vekter på kalver kan gi et godt bilde på endringer i bestandskondisjon, der vektutvikling hos eldre dyr i stor grad er påvirket av alder på de dyrene som er felt under jakta det bestemte jaktåret. For vest er tallmaterialet for lavt til å kunne sammenligne.

Jaktår	Hannkalv		Hunnkalv	
	Gjennomsnittsvekt	Antall	Gjennomsnittsvekt	Antall
Øst	17,48	29	15,31	29
Vest	18,5	2	21,5	2

Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø

Vurdering av tilstand – Knutshø villreinområde

Resultatene fra minimumstillingen som ble gjennomført vinteren 2023 viste 1200 vinterdyr. Det er grunn til å tro at bestanden er noe under målsettingen på 1500 vinterdyr.

Andelen kalv i Knutshø har vært synkende de siste 20 årene. De siste fem år har gjennomsnittlig andel kalv vært rett i underkant av 40 per 100 simle/ungdyr. Den langsiktige synkende trenden vurderes om uheldig og uønsket. Resultatene fra 2023 viste en oppgang til 40,8 kalv per 100 simle/ungdyr.

Hjorteviltregisteret viser veide slaktevekter på kalv fra 2023. Vekter på kalver kan gi et godt bilde på endringer i bestandskondisjon, der vektutvikling hos eldre dyr i stor grad er påvirket av alder på de dyrene som er felt under jakta det bestemte jaktåret.

Jaktår	Hannkalv		Hunnkalv	
	Gjennomsnittsvekt	Antall	Gjennomsnittsvekt	Antall
Knutshø	17,11	35	16,33	48

Knutshø villreinområde særpreges av et betydelig veinett som gjør at store deler av området er lett tilgjengelig for folk. Studier med GPS-merket rein, viste at reinen i Knutshø hadde en begrensa arealbruk, og at betydelige arealer har vært lite brukt. Forstyrrelser som følge av menneskelig infrastruktur var trolig en viktig årsak til dette.

6. Tiltaksplaner

Faggrunnlag

Kvalitetsnorm for villrein ble fastsatt ved Kgl. res. 23.06.2020. Kvalitetsnormen fastslår at dersom en fastsatt kvalitetsnorm ikke blir nådd, eller det er fare for dette, bør Klima- og miljødepartementet i samråd med andre berørte myndigheter utarbeide en plan for hvordan kvaliteten likevel kan bli nådd. Slike planer skal avveies mot hensynet til igangværende virksomhet av stor samfunnsmessig betydning i området.

Knutshø og Snøhetta ble klassifisert til å være i dårlig tilstand og derfor fikk Miljødirektoratet ansvar for å utvikle tiltaksplaner fra Klima- og miljødepartementet. Arbeidet ble delegert videre til Statsforvalteren i Trøndelag som hovedansvarlig, men Norsk villreinsenter som sekretariat.

Arbeidet ble organisert i prosjektgrupper, hvorav en representant fra villreinnemnda deltok på prosjektgruppemøter gjennom 2023. Arbeidet ledet til to faggrunnlag som prosjektgruppene overleverte til Miljødirektoratet den 1. desember 2023.

Knutshø

Det ble utarbeidet sju innsatsområder med en rekke tiltak som skal kunne bidra til å løfte tilstanden i Knutshø villreinområde:

1. Arealplanlegging og arealforvaltning
2. Gjenopprette trekk mellom Knutshø og Snøhetta villreinområder
3. Ivareta urørte områder og trekkpassasjer som villreinen bruker i dag
4. Lette villreinens tilgang til områder som i dag brukes lite
5. Redusere risiko for smitteoverføring av sykdom og parasitter i villreinområdet
6. Bestandsforvaltning
7. Redusere negativ påvirkning på villreinen

Vi viser ellers til faggrunnlaget i sin helhet for mer informasjon om arbeidet.

Snøhetta

Det ble utarbeidet åtte innsatsområder med en rekke tiltak som skal kunne bidra til å løfte tilstanden i Snøhetta villreinområde:

1. Gjenopprette funksjonelle trekk til andre villreinområder
2. Gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Snøhetta øst og vest, **nord** for Aursjøen
3. Gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Snøhetta øst og vest, **sør** for Aursjøen
4. Opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter øst for Snøhetta-massivet
5. Bestandsforvaltning
6. Snøhetta vest
7. Arealplanlegging og arealforvaltning
8. Redusere negativ påvirkning på villreinen.

Vi viser ellers til faggrunnlaget i sin helhet for mer informasjon om arbeidet.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

Miljødirektoratets vurderinger

Miljødirektoratet mener det må legges fram ny politikk som gjør oss i stand til å gjennomføre tiltak som sikrer sterk nok samlet effekt, også når man har mer kunnskap om konsekvensene av de foreslåtte tiltakene. Håpet er at de nasjonale villreinområdene skal gå fra å være røde til gule, og etter hvert grønne.

«Å betre forholda for villrein krev kraftfulle tiltak som kan vere både inngripande og kostbare. Mange aktørar vil bli ramma, og fleire av tiltaka vil krevje ytterlegare utgreiingar før dei kan vedtakast eller innførast», sier Ivar Myklebust, avdelingsdirektør i Miljødirektoratet³.

Miljødirektoratet har sammenfattet de til sammen 310 tiltaka for hvert villreinområde, kommentert tiltaksplanene på overordnet nivå og da knyttet spesielt til fem tema: arealforvaltning, ferdsel, bestandsforvaltning, helse og restaurering. Villreinen blir i tillegg rammet negativt av klimaendringer. Tiltak for å avgrense klimaendringer er et eget politikkområde og omtales derfor ikke som egne tiltak i tiltaksplanene.

Her er seks grep som Miljødirektoratet mener må til for å redde villreinen:

1. Stoppe utbygging.
2. Forstyrre mindre.
3. Begrense klimaendringer
4. Forebygge sykdommer
5. Restaurere leveområdene
6. Bestandsforvaltning

³ [Tiltaka som skal redde Europas siste villrein - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no)